

Teema 4: Sota-ajan media ja kirjeet

Jahvetti Yleisradion studiossa työnsä äärellä. Kuvalähde: Yle Arkisto.

Radio oli sanoma- ja aikakauslehtien rinnalla merkittävä joukkotiedotusväline 1940-luvulla. Suomen Yleisradion ensimmäinen radiolähetys kuultiin vuonna 1926, ja Lahden suuraseman valmistuttua vuonna 1928 ohjelmia voitiin kuunnella jo eri puolilla maata. Sodan päättyessä vuonna 1945 radiolupia oli koko maassa 500 000 kappaletta. Levinneisyydestään huolimatta radiovastaanottimia ei kuitenkaan ollut joka kodissa. Niinpä lähetystyöä kokoonnuttiin usein kuuntelemaan yhdessä paikkoihin, joissa radio oli. Radion kuuntelu oli rintamalla ja usein kotiloissakin sosiaalista, ihmisiä yhdistävä kokemus. Koko kansan yhteiseen kokemukseen vaikutti se, että kaikkialla kuunneltiin samaa ohjelmaa. Valittavana oli vain yksi radiokanava.

Suomen Yleisradion toimintaa kustannettiin lupamaksuilla, ei esimerkiksi mainoksilla. Kuuntelijoita ei houkuteltu radion ääreen niinkään viihteellä, vaan ohjelmalla, joka pikemminkin nähtiin kansalle hyväksi: valistuksellista ja sivistyksellistä sisältöä.

Jahvetin kirjelaatikko oli sota-ajan tarpeisiin tehty ohjelma, jossa yhdistettiin valtiojohdon tarve tunnistaa ja vaikuttaa kansalaisten mielialoihin sekä vastata kansalaisten kohtaamiin käytännöllisiin pulmiin sota-ajan poikkeuksellisissa olosuhteissa.

Mielialoihin vaikuttaminen oli ns. propagandatyötä. Haluttiin ylläpitää positiivista ja reipasta mielialaa vaikeuksien voittamiseksi. Propagandaan liittyi myös erilaisiin huhupuheisiin puuttuminen. Radioaalloilla käytiin jopa ns. propagandasotaa, kun Neuvostoliiton agitoimat puhujat tunkeutuivat suorien radiolähetysten aikana samoille taajuuksille ja puhuivat varsinaisen ohjelman päälle mm. kriticoiden Suomen valtiojohdon päätöksiä ja houkutellen suomalaisia sotilaita laskemaan aseensa. Tällainen vihollisen propagandaa Jahvetin kirjelaatikon lähetysten aikana radiossa levittänyt hahmo oli Neuvostoliittoon loikannut Armas Äikiä.

Jahvetin kirjelaatikko oli osoite, jonne ihmiset lähettivät kysymyksensä itse kirjoittamallaan kirjeillä postin välittämänä. Kansalaisten lähettämät kirjeet olivat tavallisesti käsin kirjoitettuja, joskus myös koneella. Kirjeitä vastaanotettiin kaikkiaan n. 100 000 kappaletta ja n. 70 000 kirjeeseen vastattiin vastauskirjeellä, muihin vastattiin radio-ohjelmassa. Jahvetin toimistossa oli työntekijöitä, jotka lajittelivat kirjeet, hankkivat niihin viranomaisten ja asiantuntijoiden avustuksella oikeat vastaukset ja vastasivat kirjeisiin. Jahvetti valmistautui radiolähetystyöhön kirjoittaen etukäteen radiossa lukemansa puheet.

Yläkoulu

Tehtävä 1

Kirje vuodelta 1942. Kuva alkuperäisestä kirjeestä ja ääneen luettu materiaali ladattavissa AOE:stä nimellä 4_1_Korsu.

Korsussa 26.11.42.

Päivää Jahvetti!

Me 5418 pojat lähetämme parhaat terveiset teille, teidän hyvät puheet ilahduttavat meitä usein. Hartain toivomme on että sanoisitte sille "Äikälle" että ei kukaan täällä rintamajoukoissa usko hänen kömpelöä bropagandaansa ja että mitä enemmän hän huutaa siellä Lahden aallolla sitä paremmat välit meillä tulee. Hyvää vointia teille ja hyvää puhetuuria.

T: 5418. "Jermut".

os: 1. Kpk. 5418

Sanasto

Lahden aallot = Lahdessa sijainneen voimakkaan radioaseman lähettämien radioaaltojen ("Lahden aaltojen") kantokyky ulottui kauas

A[Ä]ikäs = Armas Äikiä, Neuvostoliittoon muuttanut suomalaissyntyinen poliittinen aktivisti

propaganda = järjestelmällinen yritys ohjata ja muokata ihmisten mielipiteitä ja käyttäytymistä mm. vetoamalla tunteisiin

jermu = kaveri; rintamamiesten toisistaan käyttämä nimitys

Käsitöitä. Poentsan suunta 1942.04.23. Kuvallähde: SA Kuva.

Kysymykset

1. Tutki alkuperäistä käsinkirjoitettua kirjettä ja lue siitä koneella kirjoitettu jäljennös.
2. Kuuntele kirje (äänitiedosto Äänite_4_1_Korsu). Voit kuunnella lisäksi Ylen Elävän arkiston äänitallenteen "Armas Äikiä häiritsee suomalaista radiolähetystä": Jahvetti torjui vihollispropagandaa radiossa – Elävä arkisto – yle.fi
3. Ympyröi tai alleviivaa kirjeestä (eri väreillä) kohdat, joista tulee ilmi, että kyseessä on kirje.
  - a) Kenelle kirje on osoitettu?
  - b) Missä kirje on kirjoitettu?
  - c) Milloin kirje on kirjoitettu?
  - d) Kuka tai ketkä kirjeen ovat lähettäneet?
  - e) Mikä on kirjoittajan osoite?
4. Miksi kirjeen kirjoittajat kirjoittavat Jahvetille? Mihin asiaan kirjoittajat kiinnittävät huomiota?
5. Mitä kirjoittajat toivovat Jahvetilta?
6. Pohdi, mitä kirjeessä tarkoitetaan kohdassa: "mitä enemmän hän huutaa [- -] sitä pahemmat välit meillä[e] tulee"?
7. Vertaa kirjeen valossa Jahvetin kirjelaatikkoa nykyajan sosiaalisen mediaan. Mitä samaa ja mitä eroa löydät?

Tehtävä 2

Jahvetin puhe radiossa 4.7.1944 (osa). Puheessa käsitellään mm. suhtautumista siirtolaisiin uusilla paikkakunnilla ja sitä, mitä velvollisuus sodan olosuhteissa tarkoittaa.

Jahvetin Kirjelaatikko.

Yleisradiossa, tiistaina, 4.7.1944., klo 20,15-20,30. (Nauhalta)

Hyvät Ystävät ja Kylänmiehet.

Lienee tässä parasta mainita heti kärkeen, että tiistain juttumme ovat viime viikosta lähtien muuttuneet kymmentä minuuttia aikaisemmiksi kuin ennen. Eli ne alkavat siis nykyään klo 20,15. Lauantain jorinamme sen sijaan ovat vanhaan aikaan, eli siis klo 20,25 Sepä siitä. Ja sitten asioihin. Ensinnäkin osoitamme vakavan vetoomuksen kaikille rannikkokalastajille. Tosin heistä suurin osa on ruotsinkielisiä, mutta tänne saapuneista kirjeistä päätellen hekin kuuntelevat kyllä jonkin verran näitä jorinoitamme. Tarkoitamme sitä, että kun nyt ovat Koivistolta ja muualta saapuneet karjalaiset kalastajat joutuneet jättämään entiset apajansa, niin heille on täällä järjestettävä mahdollisuus harjoittaa entistä elinkeinoansa, sillä kyllä tässä maassa kalaa tarvitaan sekä nyt että ensi talvena. Ja senpä vuoksi olisikin täällä olevien rannikkokalastajien otettava venekuntiinsa mukaan Karjalasta saapuneita ammattimiehiä. Onhan selvää, että heilläkään ei ole tarpeeksi työvoimaa, koskapa asekuntoinen miespuolinen väestö on sieltäkin sotahommissa. Mutta karjalaiset kalastajat osavat varmasti ammattitaitonsa, ja kenties voivat neuvoa uusiakin kikkoja työtovereilleen siitä, millä tavalla kala saadaan parhaiten nautuksi veneeseen ja sitä kautta keittopataan. Siis, vielä kerran, ottakaa te täällä Suomen rauhallisella puolella melovat kalastajat porukoihinne mukaan karjalaisia ammattiveljiänne. Yleensäkin on ryhdytty toimenpiteisiin siirtoväen sijoittamiseksi täällä töihin, sillä kun omat pellot jäivät sinne hävitettäväksi, niin täältä pitää saada sen verran kakkua, että sitä riittää myöskin heille. Ja nimenomaan maataloustyössä ei työvoimaa ole lainkaan liiaksi. Toivottavasti tuo juttu justeerautuu vapaaehtoisuuden tietä ainakin pääosaltaan, niin että varsinaisia työmääräyksiä ei tarvitse ryhtyä jakelemaan. Sitten on tukistettava vielä tätä Länsi-Suomen väkeä siirtoväkeen suhtautumisesta yleensä. Tosin viime kerralla voimme antaa jo siitä asiasta kiitostakin, mutta sen jälkeen on tullut taas kirjeitä, jotka puhuvat

aivan päinvastaistakin kieltä. On niitä tullut muualtakin, mutta koska tuossa on lähinnä eräs meille niin rakkaalta Rantasalmelta, niin mainitsimme tuon paikkakunnan, vaikkapa samalla kohdistammekin sanamme koko Suomenkansalle. Eräs pesunkestävä Rantasalmen alkuasukas kertoo, että siellä historiallisesti kuuluisalla paikkakunnalla osoittavat monet hyvässä yhteiskunnallisessa asemassa olevat karjalaisille liiterin asunnoksi, vaikkapa heillä olisi tarjottavana kunnollinenkin katto pään päälle. Vieläpä joku on sanonut siirtoväkeä tuoneelle kyytipojalle, että hän on kokonaan vapaa siitä velvollisuudesta ja salkeneet kylmästi oven. Jaa, jaa, vai vapaita siitä velvollisuudesta. Mitähän, jos rintamamiehet, kuten täällä kotialueella työskentelevätkin ottaisivat tuon kannan ja sanoisivat, että he ovat siitä velvollisuudesta vapautettuja. Luulemmepa, että silloin Rantasalmella, kuten kaikkialla muuallakin jouduttaisiin sängen pian itse evakon asemaan. Nyt ei ole aika kenenkään laskea sitä, mistä velvollisuudesta hänet on vapautettu, vaan miettiä, mitä kaikkea hän voi tehdä vielä velvollisuutensa lisäksi. Kun tännekin on tullut lukuisasti kirjeitä siitä, millä tavalla voidaan tehdä siirtoväkeä koskevia radiotiedusteluja sekä lähetetty niitä suoraan tänne kirjelaatikoonkin, niin huomautamme, että ne on lähetettävä postitse osoitteella Siirtoväenasiaain osasto, Helsinki, Mannerheimintie 5.A. Ja kirjeen vasempaan yläkulmaan on merkittävä sana "Radiokuuntelu". Myöskin voidaan näitä asioita ilmoittaa arkipäivisin puhelimella 32292 ja 39190. Radiotiedustelut tulevat kuitenkin kysymykseen vain ainoastaan seuraavissa tapauksissa. 1. Jos halutaan ilmoittaa vaikeista sairaus- taikka kuolemantapauksista läheisille omaisille, joiden osoitetta ei tiedetä. 2. Vanhempien ja pikkulasten osoitteiden selvittämiseksi, milloin nämä ovat evakuoinnin aikana harhaantuneet toisistaan. Sekä 3. kiireellisissä tapauksissa rintamalla olevien tiedustellessa omaisiaan. Muut siirtoväen osoitetiedustelut taas on tehtävä ainoastaan kirjeitse osoitteella: Siirtoväenasiaain osasto, Helsinki, Postilokero 337. Näiden kirjeiden ylälaitaan taas on merkittävä sana "Osoitetiedustelu". Ja tämän jälkeen vastaamme vielä lukuisiin inkeriläiseltä tulleisiin kirjeisiin. He ovat

Kysymykset

1. Lue Jahvetin radiolähetyksessä esittämä puhe. Mitä asioita Jahvetti nostaa esiin?
2. Mitä Jahvetti toivoo kalastajilta? Entä muilta suomalaisilta?
3. Mitä Jahvetti haluaa kuulijoiden tekevän?

Evakkojen siirtämistä turvaan, 1944. Kuvalähde: Vapriikin kuva-arkisto / Finna.

Tehtävä 3

Jahvetin puhe radiossa 7.3.1944 (osa). Puhe käsittelee mm. radiovastaanottimia.

Jahvetin Kirjelaatikko.

Yleisradiossa, tiistaina, 7.3.1944., klo 20,25-20,40 (Nauhalta.)

Hyvät Ystävät ja Kylänmiehet.

No, näiden juuri päättyneiden sukanparsiaisten jälkeen käymme kirjelaatikon asioihin. Tosin oma äänemme olisi vieläkin parsimisen tarpeessa, mutta menetteleehän se ehkä näin arkisissa oloissa, kun emme ole sitä miksikään juhlakaluksi alunpitäen tarkoittaneetkaan. Ja nyt pyydämme aluksi kaikkia patteriradioiden omistajia heristämään korviaan tänne päin. Näin sota-aikanahan on pulaa jos jonkinlaisista, mutta se radioparistojen pula on ollut pulien pulaa, kuten on näkynyt selvästi tänne tulleesta kirjesadostakin. Kuten tässä jokin aika samoinne, niin kuivaparistot julistetaan takavarikkoon, kuten myös viime viikolla tapahtuikin. Mutta siitä ei vielä tavalliselle vekotimen kuuntelijalle ole sinänsä paljon korvamakiata, vaan hän haluaa omaan riemurasiaansa sellaisen voimavehkeen, että siitä alkavat sävelet soida. Mutta nyt näyttää kirjeistä päättäen, että kansalaiset eivät ole tainneet huomata kansanhuollon tätä koskevaa tiedonantoa. Nimittäin jo ennen helmikuun puoliväliä kehoitettiin kaikkia paristovastaanottimien omistajia tekemään ilmoitus patteriterpeestaan paikalliselle kansanhuoltolautakunnalle. Ilmoittausmisaika päättyi maaliskuun alkuun mennessä, mutta koska juttu ilmeisesti ei ole ollut kaikkien tiedossa, niin on tätä ilmoittamisaikaa pidennetty nyt tämän kuun puoliväliin saakka. Siis 15 päivään mennessä on patterivastaanottimien omistajien ilmoitettava oman paikkakuntansa kansanhuoltolautakunnalle nimensä, osoitteensa ja radiokuuntelulupansa numero. Huomautamme vielä nimenomaan, koska aika on jo näinkin tarkalla, että juttu jätetään siis oman paikkakunnan kansanhuoltolautakunnalle eikä missään tapauksessa kansanhuoltoministeriölle tai Yleisradiolle, kuten jotkut ovat aikaisemmin epähuomiossa tehneet. Tämän toimenpiteen tarkoituksena on saada selville, missä määrin paristopulaa esiintyy, jotta ministeriön taholta voidaan sitten sen perusteella ryhtyä asian vaatimiin toimenpiteisiin tilanteen helpottamiseksi niiden mahdollisuuksien rajoissa, mitkä meillä käytettävissä on.

on/
Ja kun/kerran radioista puhetta, niin tämänpä päälle sopii

ottaa heti esille se etulinjan rintamaporukoille tapahtuva radiovastaanottimien jako, josta lupasimme tällä kertaa jorista. Helmikuun alussa lahjoitti radioliike Henrikssonin johtajan rouva Seidi Henriksson tänne kirjelaatikkoon 25 kappaletta radiovastaanottimia jaettavaksi rintamamiehille heidän pitkien päiviensä ja iltojensa iloksi sillä nimenomaisella ehdolla, että ne eivät saa jäädä mihinkään takaportaisiin, eikä tietenkään myöskään sellaisille populoille, joilla on jo ennestään jotenkin siedettävät kuuntelusuhteet. Anomuksen mukana piti olla joko valistusupseerin tai yksikön oman päällikön todistus siitä, millaisissa olosuhteissa yksikkö nykyään elelee, millaisen tien se on sinne kulkenut, ja millainen sen nykyinen radiotilanne on. Anomuksia tuli, ei enempää eikä vähempää kuin 124 kappaletta eikä niistä ollut yhtään sellaista, joka ei olisi täyttänyt vaadittua ehtoja. Näin ollen jouduimme me jakolautakunnassa verta sylkemään, ennenkuin saalis oli selväksi tehty. Aluksi poimimme monin kertaisten harkinnan jälkeen päältä kymmenen sellaista porukkaa, jotka paperien mukaan näyttivät olevan muiden edellä radiotarpeessaan. Ja sen jälkeen vedimme arvalla koko jäljelle jääneestä joukosta 15 muuta hakemusta. Niin, että jos saamatta jääneitä korpeaa, niin ainoastaan 2/5 siitä jurimisesta koituu allekirjoittaneen ja lahjoittajan harteille. Kolmesta viidesosasta saatte syyttää onnen jumalatarta elikkä huonoa tuuria. Emme ryhdy tässä radiossa luettelemaan niiden yksiköiden peitelukuja, joille kone tulee. Sillä vaikkapa siitä ei käytännöllistä hyötyä vihulaiselle olisikaan, niin emmepä viitsi aiheuttaa sen vakoilupuolen herroille turhaa lisätyötä niiden numeroinen kanssa melskeamisesta. Luettelemme tässä vain ne nimet, jotka olivat hakemusten alla. Kylläpä kaverit niistä jo tietävät, ketä asia koskee. Sitäpaitsi lähetämme tällä viikolla kirjeellisen tiedon jokaisen radiovehkeen saajalle erikseen. Kuunnelkaapa siis tarkasti. Radiovastaanottimet saavat siis ne porukat, joiden puolesta oli hakemuksen allekirjoittajina seuraavat henkilöt: Vääpeli A. Loimara, kersantti Veikko Sallinen, ylikersantti P.E. Kuitunen, luutn. Matti Mykkänen, kapteeni Toivo Jokinen, luutn. Erik Fager, sot.virk. O. Raita, luutn. E.A. Eskola, luutn. O. Miettinen, kokelas Urho Salo ja pojat, luutn. E. Iha-

Kysymykset

1. Lue Jahvetin radiolähetyksessä esittämä puhe. Tunnistatko kaikki Jahvetin käyttämät sanat? Listaa kolme sanaa, joita et tunne. Etsi ja kirjoita niille selitys.

2. Jahvetti pyytää "kaikkia patteriradioiden omistajia heristelemään korviaan tänne päin." Mistä asiasta Jahvetti haluaa tiedottaa? Miksi asia on tärkeä?

3. Mikä oli radiovastaanottimia lahjoittaneen tekijän tarkoitus?

4. Pohdi, miksi radiovastaanottimet ja niiden toiminnasta huolehtiminen olivat tärkeitä asioita sota-aikana.

Lukio

Tehtävä 4

Jahvetin puhe radiossa 4.7.1944. Puheessa tulee esiin Jahvetin käyttämä persoonallinen kieli ja tyyli.

Jahvetin Kirjelaatikko.

Yleisradiossa, lauantaina, 10 päivänä 1944, klo 20,25-20,35. (Nauhalta)

Hyvät Ystävät ja Kylänmiehet.

Aluksi monet jämerät terveiset sinne, mistä juuri olemme matkalta saapuneet. Vaikka vanhat roomalaiset sanoivatkin omalla kielellään että nomen est omen, niin emme tässä ala esittää mitään nimiluetteloa. Sanomme vain, että kiitokset kaikesta ja hyviä vointeja. Ja sitten, etiaan, etiaan, kuten entinen poika sanoi. Tällä kertaa aloitammekin nimenomaan imelistä asioita eli sokerista. Monet ovat näet tänne kirjoitelleet varsinkin maaseudulta siitä, että kun nykyisenä aikana joutuu järjestämään jotkut välttämättömät pidot, kuten häät tai hautajaiset, niin sellaisten jälkeen ei ole moneen kuukauteen mitään makiaa suuhunpantavaa, kun joutuu uhraamaan juhlavieraiden maaruun koko perheen sokeriannokset pitkäksi ajaksi eteenpäin. Ja kansalaiset ovat meitä pyytäneet edeskantamaan sen vakaisen toivomuksensa näin radion välityksellä, että jokainen ottaisi omasta taskaan namuset mukaan, koskapa niitä ei isäntävällekkään taivaasta tipu. Teemme sen nyt tässä siis toivomme, että maaseudullakin muistettaisiin pistää sokerit johonkin rasiaan tai vaikkapa paljaaseen taskuun, kun tullaan perhepitoihin, kuten muullekin visiitille. Se hän nyt pitäisi olla eivan selvä asia muutenkin, mutta koskapa kaikki eivät ole sitä itsestään hoksanneet, niin vetäisemme heitä nyt nenästä heidän omalla suosiollisella luvallaan. Siitä ei pidä kenenkään loukkaantua, sillä eihän sitä katse pahaksi kenraalit eikä ministeritkään, vaikkapa heidän parturinsa tarttuvatkın nenään ja kääntelevät sitä sinne sun tänne leukaa kalutessaan. Ja mekin olemme tavallaan joutunut tässä toimittamaan jonkinlaista parturin virkaa jo kappaleen matkaa neljättä vuotta, joskin vain näin radiotoosen äärestä käsin.

Sitten otetaan ilman muuta taas esille näitä halonhakuasioita. Nimimerkki "Nokialainen" ja eräät muutkin ovat tiedustelleet, miten on seuravaan asian laita: Jos he hakkaavat 2 pinokuutiometriä työpäivässä,

niin he saavat palkan varsinaisesta työstään, mutta jos he pistävät vielä enemmän, niin siinä tapauksessa he saavat tuon määrän ylittäneelta suoritukselta vielä hakkuupalkan itselleen. Ja nimimerkki Nokialainen sanoo, että mitäs lampsettia tämä on. Hänen mielestään kaikki se, mikä on tehty varsinaisen työn jälkeen taikka ennen sitä, yöllä taikka päivällä, arkena tai pyhäinä, on talkeotyötä, koska se on tehty vapaaehtoisesti ja ilman mitään pakkoa. No, asiantilaita on niin, että useat liike- ja teollisuuslaitokset, mm. monet puunjalostuslaitokset, jotka ovat tehneet työvoimaviranomaisten kanssa hakkuusopimukset, ovat järjestäneet asian työntekijäinsä kanssa niin, että työntekijä saa täyden palkan varsinaisesta työstään, jos hän hakkaa 2 p-m³ työpäivässä. Jos työntekijä tekee enemmän, hän saa yli 2 metin ylittäviltä päiväsuorituksilta hakkuupalkan itselleen. Tällöin on täysin työntekijän omassa vallassa, antaaako hän viimeksimainitun hakkuupalkan kokonsaan tai osaksi talkeerahasteen asevelityön hyväksi, vai pidättääkö hän sen itselleen. Työvoimaviranomaiset ovat ottaneet sen ehdotettoman kannan, että tässä asiassa ei saa harjoittaa pakkoa eikä edes minäkäänlaista painostusta. Sama koskee yleensä kansanhakkuitten puitteissa annettuja halentekeurakoita. Urakan suorittajan vapaassa valinnassa on, tekeekö hän mottinsa talkeotyönä vaike pakkoa vastaan. On vielä syytä huomauttaa, että talkeotyönä urakan suorittaminen ei merkitse sitä, että se, jonka lukuun motit tehdään, pääsisi motintekomaksuista, vaan nämä maksut menevät lyhentämättöminä talkeerahasteen.

Ja sitten ammamme perusteellisen ojennuksen tuonne Räsälän puoleen päin. Eräs rintamamies kertoo, että siellä on jossakin kaupassa tullut tavaksi lukea sinne postissa saapuneet kirjeet, ja kertoilla sitten ympäri kyliä, mitä kukin kirjelmä on sille omalleen kirjoitellut. Kuulemma on suorastaan niin, jotta jotkut tyypit vievät toisten postin kotiinsa, jossa käyvät sitä sitten vikkekaupalla läpi, ennenkuin suvaitsevat toimittaa kirjettä sen oikealle omistajalle. No, tuo on sellainen juttu, johon oikeastaan ei tarvitsisi meidän puuttua täältä käsin lainkaan. Sillä on selvää, että moisen siivottomuuden harjoittajat on pistettävä vastaamaan oikeuden edessä teillauksistaan. Toisen kirjeen avaaminen ja lukeminen on sellainen juttu, että siitä hyppää rullevekkaan

ilman muuta. Jos on niinkin selvätodisteet, kuin mitä kirjeestä päättään näyttää olevan, niin mitäs muuta kuin manuu vain ja toisten kirjeiden lukijat hoastetaan ruuattoman pöydän ääreen, niin kyllä siellä liiallinen uteliasuus lähtee. Yleensä emme ymmärrä sitä, mikä vuoksi joillekin on niin hitonmoinen hinku puuttua yksityisasihin, että jopa kirjeitäkkin avataan ja luetaan. Meidän mielestämme jokaisen yksityiselämän pitää olla syrjäiselle pyhälle, oikeus se sitten millaista tahansa, ja sen vuoksi siihen ei ole oikeutta puuttua paljon vaatimattomammassakaan muodossa.

Eräs rintamakerpreali haluaa senne painavan muistutuksensa toisille rintamamiehille hyvään tapain siivellisuudesta. Hän kertoo lomamatkalleen huomanneensa eräiden rentalta tulleiden käyttäytyneen junassa sotainvaliidoja kohtaan niin, että oikein pahaa teki. Kaverit olivat puhutelleet heitä aivan kuin joitakin pinnareita, vaikka miehet olivat antaneet terveytensä meidän kaikkien puolesta ja kenties olleet pahemmissa paikoissa kuin leuhkiijat itse. Asia johtui yksinkertaisesti siitä, että heille invaliidikavereilta ei puuttunut kättä eikä jalkeja, niin että sen olisi tyhmempikin heti huomannut. Mutta on muistettava, että monta kertaa voi olla tullut yhtä vaikeita paukkuja, vaikkapa niistä ei nutun alta mitään näyköön. Ja sen takia olisi meissä leuhkijoita vedettävä korvasta ja vielä pahaa kerran. Jos äijä ei ole ollut missään tekeissä sotä-asiajn kanssa, niin sen vielä jotenkuten voisi ymmärtää ja panna syyntunäisen tyhmyyden tilille, mutta kun on kysynyt rintamamiehestä, jolla voi olla senne kohtale minä päivänä tahansa, niin tuo ei enää ole punnittevisse muuta kuin ajattelemattomuuden ja jeekialaisen reakuuden punterilla. Sitäpaitsi haluaisimme senne, että ei pidä ilman muuta laskea tervettäköön siviiliä pinnarien luekkaan, koskapa hänen tehtävänsä voivat olla sitä lajia, että ne tärkeytensä puolesta ovat verrattavissa rintamamiehen heemiin. Elleivät näet vissit tehtaat ja muut laiteksot pyöri, niin ei siellä jossakaan myöskään kauan tapella. Äijä on voinut saada siviliteydhönsä yhtä kevan paperin kuin rintamamieskin lkp:n tapahtuessa. Eikä päase siitä pois, vaikkapa haluaisikin.

Se siitä, ja sitten muutama sana taas tästä nykytilanteesta.

Yleensäkin Suomenkansaa en ottanut sen täysin rauhallisena, kuten pitäisi. Toisin sanoen, en katsonut, että maan viralliset elimet pitävät huolen sen jutun selvittämisestä alusta leppuun saakka. Se kun ovat ensinnäkin meidän, siis koko Suomenkansan paikalleen esettavia juuri sitä varten, että ne hoitavat tällaiset asiat. Toiseksi niillä on todellisesta tilanteesta käytettävissä paremmat tiedot kuin kenelläkään meistä. Ja kolmanneksi, ainakin tällä kertaa niillä paikoilla on vielä sellaiset miehet, jotka eivät ole ensimmäistä kertaa pappia kyydissä, vaan ovat ensinnäkin tottuneet nykyistäkin vaikeampiin tilanteisiin, ja hoitaneet ne niin hyvin kuin niissä olosuhteissa on mahdollista ollut. Niin ollen en ainakin meidän mielestämme turhaa tehdä kaikki hukkiminen puoleen tai toiseen. Aivan saman tekevät, tapahtuessa se rauhan puolesta tai toista vastaan. Ei sellaista asiaa millään torikokouksilla ratkaista. Sikäli kuin tiedämme, niin Neuvostoliitossakin päätettiin tuollaiset jutut juuri heidän hallituksensa eikä muinkaan kysyä jonkun toverin mieltä Turkmenistä eikä sen takaa. Ja kaipa me nyt pystymme hoitamaan oman valtionme asiat yhtä hienosti. Ei tässä vielä sian selässä olla, ja seapä vuoksi, jos ollaan kevästi seuran kipeitä, niin mennään naspuriin korvikkeelle jorisemaan maailman asioita, mutta muistetaan ettei omat sokerit mukaan silleinkään.

Sepä siitä, ja hyviä löylyjä, kuten muitakin vointoja taas ensi tiisteihin saakka. Ei poppeilla turhan takia liikkoo, koska sitä varten me niille herreille pelkankin maksamme, että ne hoitaisivat sen puolen. Ja me taas omat asiamme.

Kysymykset

1. Lue Jahvetin radiolähetyksessä esittämä puhe. Oletko kuullut aikaisemmin Jahvetin tunnetuksi tekemän tervehdysten ”Hyvät Ystävät ja Kylänmiehet!”? Minkälaisessa tilanteessa?

2. Tunnistatko kaikki Jahvetin käyttämät sanat? Listaa kolme sanaa, joita et tunne. Etsi ja kirjoita niihin selitykset.

4. Mitä aiheita Jahvetin puhe käsittelee? Mainitse kaksi aihetta.

5. Kuuntele Jahvetin radioääntä [Ylen Elävän arkiston äänitallenteesta](#). Luonnehdi Jahvetin puhetapaa. Minkälainen puhetyyli hänellä on? Minkälainen kuva Jahvetista välittyy puheen perusteella?

7. Mitä retorisia keinoja Jahvetti käyttää puheessaan?

8. Mitä hyötyä oli siitä, että Jahvetin henkilöllisyyttä ei tunnettu.

9. Vertaa Jahvetin kirjelaatikkoa johonkin tuntemaasi nykyajan ohjelmaan, johon kuuntelijat tai katselijat osallistuvat. Mitkä asiat yhdistävät niitä, mitkä erottavat?

Tehtävä 5

Kuva alkuperäisestä kirjeestä ja ääneen luettu materiaali ladattavissa AOE:stä: Kirje_4_5_Humppila.

Humppila 20-10-44

Arvoisa "Jahvetti",

Aluksi pyydän huomauttaa, että en ole mikään kynä-nainen, joten virheet ja puutteellisuudet anteeksi. Jos saan luvan esittää asiani kaikki tietävälle Jahvetille ja samalla toistenkin kohtalo-toverieni asian. Meitä näet nyt surettaa kovasti että meidän poikamme, jotka jo on vuosikausia eturintamalla saanut taistella, on jälleen lähetetty pohjoseen, missä äärimmäinen voimien ponnistus tulee kysymykseen. Eipä sillä etteikö se kuuluis heille ja tiedämme myös että he tekevät tehtävänsä tinkimättä joka tilanteessa. Se vaan aatelluttaa, miksi toisen täytyy aina kestää äärimmäisiä ponnistuksia, kun suurin osa tämänkin pitäjän pojista oleilee miten mukavammin saa aikansa kulumaan, varroten kärsimättömänä kotiuttamista. Lisäksi muuten voin huomauttaa, eikö tämä asia kuulu ollenka talollisten pojille sillä he vapautettiin nyt tästä kuten aina ennenkin, tämän voi todeta täällä paikan päällä, he kulkevat miltei kaikki siviilissä.

Korvataanko millään niiten harvojen ja valittujen miesten vaivat jotka nyt ajavat tosi vihollista pois toistenkin edestä.

Jos Te, arvoisa Jahvetti voisitte meitä jollain lohduttaa niin toivomme vastausta pikapuoliin, sillä käymme ratiota kuulemassa noin parin kilometrin päässä.

Tämä kirjeeni pää sisältö onkin miksi samojen miesten harteille lasketaan aina se raskas taakka, jota jos oikein pelattas, vois toisetkin edes hitusen huojentaa.

Voitteko Te vastata, mikä ikäluokka jää sodan jälkeen palvelukseen.

Teitä kunnioit. ja pikaista vastausta pyytäen, nimimerkki "vanha äiti"

[-]

Humppila
Venäjä.

Kysymykset

1. Lue Humppilasta 20.10.1944 lähetetty kirje. Kuka kirjeen on kirjoittanut? Miten hän luonnehtii itseään ja motiiviaan kirjeen kirjoittajana?

2. Miten yhteiset kokemukset näkyvät Jahvetille osoitetussa kirjeessä?

3. Millä tavoin Jahvetin kirjelaatikko -radio-ohjelman kuuntelu oli yhteisöllistä toimintaa?

Tehtävä 6

Jahvetin radiopuhe 4.7.1944 (osa). Puheessa käsitellään huhupuheita.

Sepä siitä. Nimimerkki "Kuka on kenenkin viskaali?" kysyy, kenenkä alainen on se saksalainen sotilaallinen apu, jota tänne on saatu. Onko se alistettu meidän päämajamme komennettavaksi, vai toimiiko se täysin itsenäisesti. Tietenkin se on Suomen armeijan johdon alainen, ja niin tulee olemaan myöskin kaikki se mahdollinen apu, mitä tänne myöhemmin saadaan. Sehän on jo sotilaallisista syistäkin selvä. Sillä ei hän sotaa voi käydä, kuten jotakin talkootappelia, jossa jokainen huiskii urakkakaupalla omaan laskuunsa. Tästäkin asiasta on kuulemma joku huhunikari värkännyt oman teoriansa, joka on yhtä ääliömäinen, kuin muutkin huhut. Senpä vuoksi kehoitammekin lähettämään tänne jatkuvasti kansan suussa kierteleviä huhuja, jotta voimme niitä esittää muillekin iltojen ratoksi. Eräs sellainen, parinkin kirjeen mukaan tuntuu olevan se, että Neuvostoliitto ei olisikaan vaatinut meiltä täydellistä antautumista. Paitsi, että pääministerimme mainitsi viime sunnuntai-issa puheessaan tuon asian pitävän paikkansa, niin myöskin Englannin radiossa on sama juttu esitetty jo ainakin kahteen kertaan. Nim. kesäkuun 30 päivänä ja heinäkuun 1. päivänä. Emmekä oikein uskoisi, että Englanti on tuollaista asiaa kuin antautumisvaatimusta ryhtynyt omasta päästään lavereeraamaan. Vaikka toisaalta täytyykin ihmetellä monta kertaa niitä juttuja, joita saamme kuulla Lontoon kautta. Ihmeellisimpiä niistä on se, että sieltä käsin tahdotaan

Kysymykset

1. Lue ylläoleva kohta Jahvetin radiopuheesta 4.7.1944. Jahvetti puhuu kuuntelijoiden kirjeissä kerrotuista "huhunikkarien" puheista. Mitä asiaa huhut koskevat?

2. Mitä Jahvetti pyytää tekemään huhuille?

3. Miten Jahvetti vastaa huhupuheeseen?